

Кузнєцова Н. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних фінансів
Інституту міжнародних відносин*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Бабич О. А.

студент

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Kuznietsova Nataliia

Candidate of Economic Sciences,

Senior Lecturer at Department of International Finance

Institute Of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Babych Oleksandr

Student

Institute Of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ПІІ В КИТАЙ

Анотація. У статті розглянуто успішний досвід Китаю із залучення іноземного капіталу шляхом створення системи спеціальних економічних зон. Політика із залучення іноземного капіталу розглядається через призму різних типів спеціальних економічних зон, які, хоча і мають багато спільних рис, різняться особливостями регулювання, спеціальних заходів, що застосовуються до іноземних інвесторів, та цільовим призначенням. Хронологічно проаналізовано етапи створення системи спеціальних економічних зон, їхню еволюцію, потоки прямих іноземних інвестицій за окремими типами зон та їхню питому вагу в експорті та ВВП. Виокремлено ключові елементи політики спеціальних економічних зон для ефективності у залученні іноземного капіталу, нарощенні експорту та переорієнтації економіки на виробництва високотехнологічної продукції. Продемонстровано вплив запровадження системи СЕЗ на економічні показники Китаю та його економічне зростання.

Ключові слова: Китай, спеціальні економічні зони, прямі іноземні інвестиції, пільги іноземним інвесторам, експорт, високотехнологічні підприємства.

Вступ та постановка проблеми. Фінансова глобалізація є однією з основних характеристик двадцять першого століття. Вільне та практично неконтрольоване переміщення величезних масивів фінансових потоків має значний вплив на національні економіки, особливо країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою. Провідне місце серед форм міжнародного руху капіталу посідають ПІІ. Іноземні інвестиції, зокрема ПІІ, переважно позитивно впливають на економічний розвиток країни-реципієнта через активізацію процесів капіталотворення, трансфер технологій та наукових знань, створення нових робочих місць та підвищення ефективності праці. Через високу мобільність капіталу та численних позитивних ефектів від ПІІ країни вступають у жорстку конкуренцію за іноземний капітал, застосовуючи різноманітні механізми з його залучення. Одним із таких механізмів є створення системи спеціальних економічних зон, у межах яких іноземні інвестори отримують низку стимулів та пільг. СЕЗ як інструмент залучення ПІІ широко використовується серед країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою, проте не кожній країні вдається досягти вражаючих результатів.

Китай є прикладом успішної імплементації країною, що розвивається, спеціальних економічних зон у свою економічну систему. Завдяки вдалій політиці із залучення іноземного капіталу саме в межах СЕЗ КНР вдалося досягти стрімкого економічного зростання та якісної трансформації економіки. По мірі успіху Реформи

уряд запуслав усе нові форми СЕЗ, які сприяли накопиченню ПІІ, нарощенню обсягів експорту, індустріалізації та модернізації економіки. В останнє десятиріччя Китай став найбільшою економікою світу з найрозвиненішою системою СЕЗ, досвід успіху якого намагаються повторити уряди багатьох країн світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можна виділити такі тематичні напрями досліджень, що були висвітлені у працях національних та зарубіжних дослідників. Роль ПІІ в формуванні ВВП, вплив ПІІ на економічне зростання в країні-реципієнті ПІІ досліджували О. Рогач, Е. Мансфілд, А. Ромео, М. Хаддад, А. Харрісон, Р. Ліпсі, М. Бломстром, М. Цзеян, Л. Алфаро, К. Аріндам, С. Селін, В. Касуро тощо. Вплив ПІІ на рівень технологічного та інноваційного розвитку, вплив на розвиток людського капіталу в країні-реципієнті ПІІ вивчали О. Рогач, Р. Фіндлі, С. Радовіц, Дж. В. Лі, Е. Боренштейн, Дж. Де Григоріо, Дж. Раппапорт тощо. Вплив ПІІ на конкурентоспроможність економіки, експорт та імпорт країн, що приймають ПІІ, досліджували О. Рогач, Ф. Баррі, Дж. Бредлі, Х. Сан, К. Х. Зенг, С. Сонг, Л. Голдберг, М. Кляйн, М. Кутан, Г. Вукшич, З. Хайлу тощо.

Незважаючи на наявність великої кількості досліджень щодо важливості ПІІ для економічного зростання країни, в тому числі Китаю, у вітчизняних дослідженнях приділено недостатньо уваги саме спеціальним економічним зонами, які відіграли ключову роль у залученні іноземного капіталу в КНР. Таким чином, дослідження осо-

бливостей організації, підходів до створення різних типів СЕЗ та їхнього впливу на приплив ПІІ в Китай дасть змогу виокремити ключові складники успіху, що в подальшому розширить розуміння можливих шляхів імплементації системи СЕЗ у межах України.

Метою статті є дослідження досвіду КНР з використання СЕЗ як механізму залучення ПІІ з метою виокремлення складників успіху, які можливо застосувати в Україні.

Результати дослідження. Наприкінці 70-х років Китай був ізольовано від зовнішнього світу, слабкорозвиненою країною у стані глибокої кризи. Тому в 1978 році Комуністична партія КНР на чолі з Ден Сяопіном прийняла рішення про необхідність глибоких структурних економічних реформ. У 1979 році була прийнята політика відкритих дверей, яка передбачала відкриття частини китайської економіки для іноземного капіталу. Політика відкритих дверей передбачала запуск чотирьох пілотних спеціальних економічних зон, куди мав надійти іноземний капітал на спеціальних умовах.

Спеціальна економічна зона (СЕЗ) – географічно обмежена територія, на якій уряд сприяє виробничій діяльності на основі фізичного розташування в зоні за рахунок фіскальних та регуляторних стимулів та інфраструктурної підтримки, також СЕЗ має окрему митну область (безмитні пільги) та спрощені процедури. Крім того, СЕЗ, як правило, діє за ліберальнішими економічними законами, ніж ті, які зазвичай переважають в країні. Створення СЕЗ приносить країні два основних типи економічної вигоди, що пояснює їх широке використання: «прямі», такі як валютні надходження, ПІІ, створення зайнятості, державні доходи, зростання експорту; і більш невлімові «непрямі» вигоди, такі як оновлення навичок, тестова сфера для більш широкої економічної реформи, передача технологій, ефект демонстрації, диверсифікація експорту, підвищення ефективності торгівлі вітчизняних фірм [1].

Для впровадження експериментального режиму, де діятимуть «спеціальна політика та гнучкі заходи», були вибрані 4 прибережних міста у провінціях Гуандун і Фуцзянь: Шеньчжень, Чжухай, Шаньтоу та Сямень, які стали пілотними СЕЗ. Таке розташування перших СЕЗ зумовлювалося їх віддаленістю від Пекіну (центру політичної влади) та близькістю до Гонконгу, Макао і Тайваню, які стали посередниками між зовнішнім світом і Піднебесною. У 1988 році уряд КНР прийняв рішення про надання статусу «СЕЗ» острову Хайнань, який став п'ятою та найбільшою зоною.

Слід уточнити що «спеціальна економічна зона» є специфічною назвою, яку отримали перші чотири спеціальні зони в КНР. Тож термінологічно «СЕЗ», за своєю суттю, є зонами економічного розвитку (ЗЕР) – зонами, створеними з метою залучення ПІІ, розбудови виробничих потужностей та промислової кооперації, які представляють один із типів загального терміна спеціальних економічних зон [1].

Успіх системи СЕЗ був зумовлений спеціальними політиками та заходами, тому присутність іноземного капіталу дозволялася лише у СЕЗ, хоча діяли жорсткі обмеження за галузями та типами діяльності, в яких може бути присутній іноземний капітал. Щодо підприємств з іноземним капіталом діяли обмеження щодо форми організації, вони були представлені переважно спільними підприємствами. До підприємств, що оперували в межах СЕЗ, висувалися вимоги про збут продукції на міжнародному ринку в межах політики нарощення експорту. У разі відповідності усім вимогам підприємство з іноземним

капіталом оподатковувалося за пільговою ставкою корпоративного податку 15%, тоді як для національних підприємств він становив від 30 до 50%. Спеціальний пільговий режим надавався підприємствам, інвестиції яких становлять 5 млн дол. США або більше, а також підприємствам, що використовують високі технології або мають довший період обороту капіталу. Інвестор, який реінвестує свій прибуток у СЕЗ протягом 5 або більше років, може подати заявку на зменшення або звільнення від податку на прибуток на реінвестовану частину. Важливими також стали: недорога земля, швидке митне оформлення, можливість репатріації прибутку та капітальних вкладень, безмитний імпорт сировини та проміжних товарів, призначених для виробництва експортної продукції, звільнення від сплати податку на експорт [2]. Для СЕЗ Хайнань урядом Китаю була сформульована гнучкіша політика, ніж для перших чотирьох СЕЗ. Нові підприємства з ПІІ звільняються від промислового та комерційного консолідованого податку в перші два прибуткові роки та отримують знижку 85% на наступні п'ять років. Також підприємства у високотехнологічних галузях та ті, що виробляють новітню продукцію, звільняються від податку на прибуток протягом перших п'яти років і отримують зниження на 85% протягом наступних п'яти років [3].

Важливим є аспект політичної та економічної автономії самих СЕЗ. Їхня діяльність регламентується окремими законодавчими нормами, місцеві органи влади можуть самостійно встановлювати структуру та ставки місцевих податків, а також керувати та адмініструвати СЕЗ. Також китайські органи місцевої влади сприяли створенню сприятливого ділового клімату. На території СЕЗ не тільки створювалися ефективна регуляторна та адміністративна системи, але й забезпечувалася необхідна інфраструктура, що включала дороги, каналізацію, зв'язок та порти, а також доступ до води, електроенергії та газу. Крім базової інфраструктури, органи місцевої влади також надавали різні бізнес-послуги в межах багатьох СЕЗ.

З відкриттям Китаю для іноземних торгівлі та інвестицій пілотні СЕЗ дали миттєвий результат: у 1981 році на 4 СЕЗ припадало 59,8% від загального обсягу ПІІ в Китай (265 млн дол. США), з яких 50,6% надійшло в Шеньчжень. У 1985 році накопичені ПІІ в чотирьох СЕЗ становили 1,17 млрд дол. США, що становило 20% від сукупних ПІІ в Китай. ПІІ в СЕЗ були представлені у вигляді спільних підприємств з іноземним капіталом, а кількість таких підприємств у межах зон становила половину від загальної. Хоча СЕЗ були орієнтовані на залучення ПІІ, специфічна форма присутності іноземного капіталу зумовлювала превалювання обсягів внутрішніх інвестицій над зовнішніми, крім цього, внутрішні інвестиції забезпечували реалізацію інфраструктурних проектів [4; 5].

Поєднання забезпеченості СЕЗ дешевою робочою силою з сільської місцевості, необхідними ресурсами для виробництва та сприятливого режиму для іноземного інвестора створило умови для нарощення промислового виробництва і технологічної модернізації, що відобразилося у безпрецедентному для КНР економічному зростанні. Особливого успіху досяг Шеньчжень, продемонструвавши річне зростання у 58% протягом 1980–1984 років, тоді як ВВП Китаю зростав на 10% у той самий період. У 2006 році на 5 початкових СЕЗ припадало 5% від реального ВВП Китаю, 22% від загального експорту та 9% національних надходжень ПІІ [4; 5].

Засновуючись на успішності 4 пілотних СЕЗ, уряд Китаю прийняв рішення про розширення практики зон, тож у 1984 році в прибережних містах дельти річок Перли,

Янцзи та Фуцзяні було запущено зони економічного та технологічного розвитку (ЗЕТР), які відрізнялися від пілотних чотирьох СЕЗ: меншими розмірами та спрямованістю на створення індустріальних парків, промислових вузлів та підприємств що займаються кінцевою обробкою. У 1992 році було створено ще 35 зон економічного та технологічного розвитку, а у 2010 році їх кількість вже становила 69.

Спеціальні заходи для іноземних інвесторів в ЗЕТР здебільшого повторюють ті, що діють в СЕЗ, проте в межах ЗЕТР виникає розділення на виробничі та невиробничі підприємства, якщо ставка податку для перших становить 15%, то для других – 30%. Також діють спеціальні ставки податку для наукомістких та технологічних проєктів та Центрів розвитку технологій – 15%, підприємств з часткою експорту 70% і більше, які вийшли з періоду звільнення від податку, – 10%, інфраструктурних проєктів – 15%, фінансових установ з іноземним операційним капіталом більше 10 млн дол. США – 15%. Пролонгація пільгового періоду (50% знижка на податок) для високотехнологічних підприємств на 3 роки, якщо вони залишились орієнтованими на високі технології після закінчення початкового пільгового режиму. Також відшкодування податку на реінвестований капітал у разі, коли інвестор реінвестує прибуток у підприємство протягом 5 років – 40% відшкодування, коли реінвестування здійснюється у високотехнологічні або експортоорієнтовані підприємства – 100% відшкодування. Таким чином, ЗЕТР фокусувалися на залучення ПП саме в експортоорієнтовані та високотехнологічні підприємства, тоді як СЕЗ стимулювали ПП загалом [6].

Окрім створення ЗЕТР, КНР активно розбудовувала систему ЗЕР, які різнилися за своїми стратегічними цілями, стимулами та рівнем автономії. До середини 2000-х років нові ЗЕР створювалися, як правило, в більш розвинених районах Китаю, переважно у східній частині, надалі практика ЗЕР розширилась на менш розвинені райони в центральній та західній частинах КНР. Відтак станом на 2006 рік в понад 270 містах Китаю функціонувало 1568 ЗЕР на національному та провінційному рівнях. Попри те, що ЗЕР займають лише 0,1% від загальної площі Китаю, в межах цих зон генерується приблизно 10% ВВП Китаю. Створення нових ЗЕР передбачає 2 основні складові частини: 1) місцеві органи влади здійснюють великі капітальні інвестиції в покращення інфраструктури транспорту, комунальних послуг, складських приміщень та інших об'єктів обслуговування; 2) запровадження пакету преференцій, що включають податкові відрахування, знижки на комунальні послуги, плату за користування землею, комунальні послуги та нижчі ставки за позиками. Пільгами зазвичай не можуть користуватися діючі фірми – тільки нові [7].

Досягнувши значних успіхів у індустріалізації спеціальних зон шляхом залучення ПП, уряд Китаю продовжував все більшу увагу приділяти технологічному фокусу спеціальних зон. У 1988 році урядом Китаю була запущена перша високотехнологічна зона промислового розвитку (ВЗІПР) Чжунгуаньцунь, що неподалік від Пекіну, яка фокусувалася на використанні технологічного потенціалу та ресурсів науково-дослідних інститутів, університетів, великих та середніх підприємств для розроблення нової та високотехнологічної продукції та прискорення комерціалізації досліджень та розробок. Високотехнологічні зони промислового розвитку виявилися дуже ефективним інструментом, оскільки підприємства, що там розташовувалися, були ефективнішими, мали вищі продажі та були більш капіталомісткими ніж ті, що базувалися в

межах ЗЕТР, хоча і меншими за розмірами [4(7)]. Тому вже в 2010 році на території КНР діяло 54 ВЗІПР. Станом на 2007 рік на території 54 ВЗІПР розміщувалося половина національних високотехнологічних фірм та науково-технічних інкубаторів. У них було зареєстровано близько 50 000 патентів на винаходи, понад 70% з яких були зареєстровані вітчизняними фірмами. У ВЗІПР вироблялося 50% валової високотехнологічної промислової продукції Китаю і 33% високотехнологічного експорту [4].

Наступним кроком еволюції форм СЕЗ в межах китайської моделі стало створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) в 1990 році. Зони вільної торгівлі мають три цільові функції: обробка експорту, зовнішня торгівля, логістика та складське зберігання. Хоча вони фізично знаходяться в межах китайського кордону, вони функціонують за межами митних правил Китаю. Компанії, що знаходяться в ЗВТ, мають право на відшкодування податку з експорту, звільнення від ввізного мита та пільговий податок на додану вартість. Створення такого типу СЕЗ зумовлювалось потребою «китайської фабрики» до зовнішньої експансії, а тому стала необхідною логістична та складська інфраструктура для забезпечення масового експорту китайської продукції.

Продовженням політики нарощення експорту став запуск зони експортної переробки (ЗЕП) в 2000 році, яка була розроблена суто під експортні підприємства, для нарощення їх експансії та збільшення валютних надходжень до країни. У період з 2000 до 2010 року уряд Китаю активно стимулював залучення підприємств до глобальних виробничих ланцюгів та збільшення частки виробництва на експорт в рамках ЗЕП, кількість яких становила 61 на кінець періоду.

Можна констатувати, що еволюція типів СЕЗ в Китаї відбувалася поетапно. На момент запуску політики відкритих дверей уряд КНР ставив за мету провести індустріалізацію економіки через залучення іноземного капіталу, наступним етапом було спрямування ПП у ЗЕР, що сприяли переходу до більш складного виробництва в межах індустріальних парків та промислових вузлів з акцентом на кінцеву обробку, далі уряд Китаю взяв курс на стимулювання виробництва з високою доданою вартістю, заснованого на високих технологіях та новітніх розробках. Таким чином, до початку 21-го століття була сформована потужна економічна машина, що була поставлена на рейки експортної експансії через створення системи ЗВТ та ЗЕП.

Еволюція СЕЗ протікала паралельно з усе більшим накопиченням ПП, щорічні обсяги яких перевищували зростання ВВП. Аналізуючи накопичені ПП в КНР, можна констатувати що щорічне зростання потоків ПП з 1980 по 1997 рік перевищувало 20%, подекуди досягаючи 50%, хоча такі шалені темпи були призупинені Азійською кризою, зростання залишалось на рівні 10% аж до 2019 року. Рівень накопичених ПП в КНР на момент створення чотирьох пілотних СЕЗ (1980 рік) становив 1 млрд дол. США, а станом на 2000 рік – 193,3 млрд дол. США, в 2010 році – 586,9 млрд дол. США; на сучасному етапі, в 2019 році, накопичені ПП становлять 1,76 трлн дол. США (рис 1) [8]. Про величезний рівень впливу ПП на економіку Китаю засвідчує питома вага накопичених ПП у номінальному ВВП Китаю, що становив 14,34 трлн дол. США у 2019 році (World Bank), цей показник становить 12,27%. Оскільки материковий Китай закритий для іноземного капіталу, лівова його частина зосереджена в спеціальних економічних зонах у високотехнологічних та експортоорієнтованих галузях. Зосередження ПП в експортних, високотехнологічних підприємствах

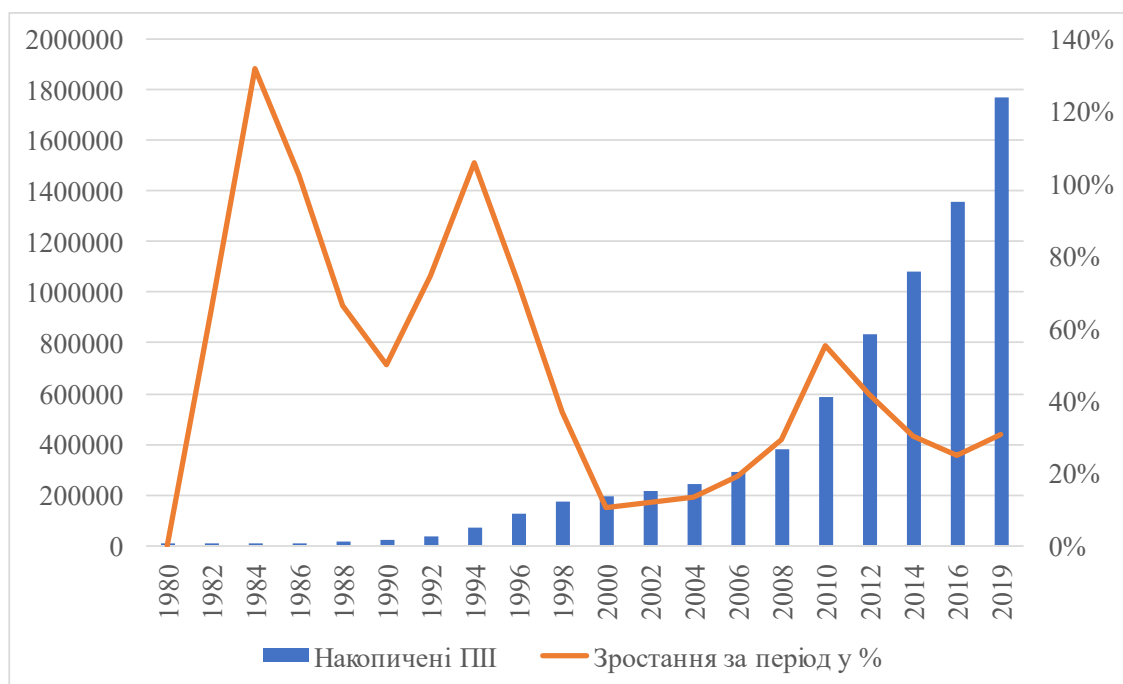

Рис. 1. Накопичені ПІІ Китаю, 1980–2019 рр. (в млн дол. США)

Джерело: складено автором на основі джерела [8]

також свідчить про суттєву частку СЕЗ у експорті продукції загалом та його високотехнологічної частини.

Висновки. Отже, еволюція форм спеціальних економічних зон відбувалася поступово, по мірі накопичення ПІІ та трансформації економіки. Під час створення нових типів СЕЗ уряд Китаю визначав стратегічний вектор спеціалізації зони для досягнення конкретних цілей, необхідних для економічного розвитку. Іноземному інвестору надавався широкий пакет пільг та привілеїв у межах СЕЗ, проте розробники політик СЕЗ ставили вимоги

щодо форми організації, видів діяльності підприємства та орієнтації на високі технології та експорт виробленої продукції. Система СЕЗ стала ефективним інструментом залучення іноземного капіталу, який мав суттєвий вплив на економічне зростання Китаю. Проаналізувавши досвід реформи Китаю, можна констатувати ефективність спеціальних економічних зон як механізму залучення іноземного капіталу, створення нових робочих місць, якісних трансформацій економіки та нарощення експортного потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. World Investment Report 2019 – Special Economic Zones – UNCTAD. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/WIR2019_CH4.pdf (дата звернення: 11.11.2020).
2. Regulations on Special Economic Zones in Guangdong Province : Approved for implementation at the 15th Meeting of the Standing Committee of the Fifth National People's Congress on August 26, 1980
3. Yang Xiaobing, China's Largest SEZ Born. *Beijing review*. № 18. 1988. URL: http://www.bjreview.com/Special_Reports/2018/40th_Anniversary_of_Reform_and_Opening_up/Now_and_Then/Hainan/201806/t20180622_800133421.html (дата звернення: 11.11.2020).
4. Douglas Zhihua Zeng, China's Special Economic Zones and Industrial Clusters: Success and Challenges. *Lincoln Institute of Land Policy*. 2012. URL: https://www.lincolnst.edu/sites/default/files/pubfiles/2261_1600_Zeng_WP13DZ1.pdf (дата звернення: 11.11.2020).
5. Yeung Man Yue & Lee Joanna & Kee Gordon, China's Special Economic Zones. *Eurasian Geography and Economics*. *EURASIAN GEOGR ECON*, 2009, pp. 222–240. URL: https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones (дата звернення: 11.11.2020).
6. Tax Policies Concerning Foreign-funded Enterprises and Foreign Enterprises in National ETDZs. China.org.cn. URL: <http://www.china.org.cn/english/difang/76259.htm> (дата звернення: 11.11.2020).
7. Anthony Howell. Heterogeneous impacts of China's economic and development zone program. *Journal of Regional Science*, 2019, pp. 797–818. URL: <https://doi.org/10.1111/jors.12465> (дата звернення: 11.11.2020).
8. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual. *UNCTADSTAT*. URL: <https://unctadstat.unctad.org/EN/> (дата звернення: 11.11.2020).

References:

1. World Investment Report 2019 – Special Economic Zones – UNCTAD. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/WIR2019_CH4.pdf (accessed 11 November 2020).
2. Regulations on Special Economic Zones in Guangdong Province : Approved for implementation at the 15th Meeting of the Standing Committee of the Fifth National People's Congress on August 26, 1980.

3. Yang Xiaobing (1988) China's Largest SEZ Born. *Beijing review* (electronic journal), no. 18. Available at: http://www.bjreview.com/Special_Reports/2018/40th_Anniversary_of_Reform_and_Opening_up/Now_and_Then/Hainan/201806/t20180622_800133421.html (accessed 11 November 2020).
4. Douglas Zhihua Zeng (2012) China's Special Economic Zones and Industrial Clusters: Success and Challenges. *Lincoln Institute of Land Poli-cy*. Available at: https://www.lincolninst.edu/sites/default/files/pubfiles/2261_1600_Zeng_WP13DZ1.pdf (accessed 11 November 2020).
5. Yeung Man Yue, Lee Joanna, Kee Gordon (2009) China's Special Economic Zones. *Eurasian Geography and Economics. EUR-ASIAN GEOGR ECON*, pp. 222–240. Available at: https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones (accessed 11 November 2020).
6. Tax Policies Concerning Foreign-funded Enterprises and Foreign Enterprises in National ETDZs. *China.org.cn*. Available at: <http://www.china.org.cn/english/difang/76259.htm> (accessed 11 November 2020).
7. Anthony Howell (2019) Heterogeneous impacts of China's economic and development zone program. *Journal of Regional Science*, pp. 797–818. Available at: <https://doi.org/10.1111/jors.12465> (accessed 11 November 2020).
8. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual. *UNCTADSTAT*. Available at: <https://unctadstat.unctad.org/EN/> (accessed 11 November 2020).

СПЕЦИАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЗОНЫ КАК МЕХАНИЗМ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПИИ В КИТАЙ

Аннотация. В статье рассмотрен успешный опыт Китая по привлечению иностранного капитала путем создания системы специальных экономических зон. Политика по привлечению иностранного капитала рассматривается через призму различных типов специальных экономических зон, которые, хотя и имеют много общих черт, различаются особенностями регулирования, специальными мерами, применяемыми к иностранным инвесторам, и целевым назначением. Хронологически проанализированы этапы создания системы специальных экономических зон, их эволюция, потоки прямых иностранных инвестиций по отдельным типам зон и их доля в экспорте и ВВП. Выделены ключевые элементы политики специальных экономических зон для их эффективности в привлечении иностранного капитала, наращивании экспорта и переориентации экономики на производство высокотехнологичной продукции. Продемонстрировано влияние введения системы СЭЗ на экономические показатели Китая и его экономический рост.

Ключевые слова: Китай, специальные экономические зоны, прямые ино-странные инвестиции, льготы иностранным инвесторам, экспорт, высоко-технологичные предприятия.

SPECIAL ECONOMIC ZONES AS A MECHANISM FOR ATTRACTION OF FDI IN CHINA

Summary. The article examines China's successful experience of attracting for-foreign capital by creating a system of special economic zones. Being foreign capital-closed, China implemented the policy of attracting foreign investment by creating FDI-opened zones in some coastal regions. So, the efficiency of policy of attracting foreign investment is considered through the prism of various types of special economic zones. Despite having many common features, special economic zones differ in the regulation, special measures applied to foreign investors and the purpose of creation. Thus, author of article chronologically analyzes the stages of creation and evolution of different types of special economic zones, their purposes and specialization, features of regulation in each type and output of them. The author examines the incentives, special policies, restrictions and prohibitions that apply to foreign investors operating in various special economic zones. Highlighted the key elements of the policy of special economic zones for efficiency in attracting foreign capital, increasing exports and reorientation of the economy to the production of high-tech products. Mentioned flows of foreign direct investment, share of export in Chinese gross export, share of high-tech products in export of various types of zones on different stages of their operating. Also, in article presented flows of foreign direct investment in China from 1980 to 2019, and analyzed their share of GDP and impact on economic growth. Analyzed the impact of the introduction of the special economic zones system on the Chinese transformation from poorly developed agricultural economy to powerful industrialized export-oriented economy with a growing share of innovation and high technology. In article demonstrated the impact of the introduction of the SEZ system on China's economic performance and economic growth. The purpose of the article is to study the experience of China in the use of special economic zones as a mechanism for attracting FDI in order to identify key elements and practices of success that can be implemented in the future by Ukraine.

Key words: China, special economic zones, foreign direct investment, benefits to foreign investors, exports, high-tech enterprises.